

הלכות הדף היומי

מסכת קידושין

תוכן

- א. תן מנה לפלוני ואקדש לך מקודשת מדין ערב ... אף על גב דלא מטי הנאה לידה קא משעבדא ומקניא נפשה.....1
- ב. הילך מנה והתקדשי לפלוני מקודשת מדין עבד כנעני עבד כנעני ... האי גברא נמי אף על גב דלא קא חסר ולא מידי קא קני לה להאי איתתא.....3
- ג. תן מנה לפלוני ואקדש אני לו מקודשת מדין שניהם ערב.....3
- ד. הילך מנה ואקדש אני לך מהו ... הכא באדם חשוב עסקינן דבההיא הנאה דקא מקבל מתנה מינה גמרה ומקניא ליה נפשה.....4
- ה. וכן לענין ממונא.....5
- ו. התקדשי לי לחצי מקודשת חציך מקודשת לי אינה מקודשת ... וה"ק לה דאי בעינא למינסב אחריתי נסיבנא.....7
- ז. האומר רגלה של זו עולה ... אין כולה עולה ה"מ היכא דמקדיש דבר שאין הנשמה תלויה בו אבל מקדיש דבר שהנשמה תלויה בו הוא כולה עולה.....8
- ח. בהמה של שני שותפין הקדיש חציה וחזר ולקחה והקדישה קדושה ואינה קריבה ועושה תמורה ותמורתה כיוצא בה.....9
- ט. ש"מ בעלי חיים נדחים.....9
- י. וש"מ דחוי מעיקרא הוי דחוי.....10
- יא. וש"מ יש דחוי בדמים.....10
- יב. חציך בחצי פרוטה וחציך בחצי פרוטה ... חציך בפרוטה וחציך בפרוטה ... חציך בפרוטה היום וחציך בפרוטה למחר ... שני חציך בפרוטה מהו ... תיקו.....11
- יג. שתי בנותיך לשני בני בפרוטה בתך ופרתך בפרוטה מהו.....12
- יד. דאמר לה בכל דהו ... דלא צריכי שומא אי דאמר לה חמשין ולא שווי חמשין הא לא שווי ... דאמר חמשין ושווי חמשין ... לא צריכי שומא.....14

דף ז.

א. תן מנה לפלוני ואקדש לך מקודשת מדין ערב ... אף על גב דלא מטי הנאה לידה קא משעבדא ומקניא נפשה

הלכות הדף היומי

מסכת קידושין

אמרה לו תן מנה¹ לפלוני ואתקדש אני לך² ונותנו לו, ואמר לה הרי את מקודשת לי בהנאת מתנה זו שאני נותן לפלוני על פיך³, הרי זו מקודשת. ולמדנו זה מדין ערב, כלומר מה שמצינו בתורה שערב משתעבד למלוה, אף על גב שהערב עצו לא באה הנאה לידיו, בכל זאת משתעבד, כך גם האשה המתקדשת משעבד ומקנה עצמה.

ודוקא⁴ שאמר הוא הרי את מקודשת לי, אבל אם נתנו סתם לפלוני על פי דבריה שאמרה לו תן ואתקדש אני לך, לא עדיף מכשנתנה לידה ואמרה היא, שאינה אלא קידושי ספק⁵.

ואם היו מדברים עמה מקודם על עסקי קידושיה, אף על פי שנתן לו סתם על פי ציוויה⁶ הרי זו מקודשת.

וכל זה דוקא שהתחילה היא לומר תן מנה לפלוני, אבל אם התחיל הוא תחלה ואמר לה התקדשי לי במנה זו ואמרה לו היא תנהו לפלוני אינה מקודשת.

ואם אמרה לו הלوه מנה לפלוני ואתקדש אני לך והלוה לפלוני ואמר לה הרי את מקודשת לי בו הרי זה קידושין מדין ערב כמו במתנה. ודוקא שנתן או הלוח בשעת אמירה, אבל אם הרויח זמן מלוח על פיה וקדשה בו אינה

¹ שו"ע ונו"כ אבהע"ז כמ"ב

² עב"ש סס"ק ה' שכ' בשם מהרש"ל דאפי' אם היא לא אמרה ואתקדש אני לך מקודשת וכן כ' בסימן ל' ס"ק י"ג דמוכח כן מתו' ע"ש. וכ"כ בתשובת מהר"א ששון סימן קע"ו ע"ש ועיי' בס' שעה"מ פ"ה מה"א דין כ"א מ"ש בזה. פ"ת ה

³ בב"ח כ' דוקא דאמר לה תוך כדי דיבור לנתינה אבל לאחר כדי דבור ה"ל שתיקה דלאחר מתן מעות ואינה מקודשת ואין דבריו ברורים דלא אמרו שתיקה לאחר מתן מעות לאו כלום אלא דוקא כשתחילת הנתינה היה בתורת פקדון וא"ל הפקדון שבידך כבר הרי את מקודשת בו והיא שתקה ודאי לאו כלום הוא אבל נ"ד דהיא אמרה תן מנה לפלוני שבמקום פלוני ואתקדש אני לך והוא קיים שליחות' אם לאחר זמן בא אליה ואמר לה הרי את מקודשת במנה זו שנתתי על פיך הודעה זו הוי כמתן מעות דבאותה שעה היא נהנית שנתקיים דיבורה ואף אם נודע לה קודם שהודיעה מ"מ היא מקודשת דלא גרע מעסקין באותו ענין. ח"מ שם ד

⁴ רמ"א שם

⁵ מה שהיא אמרה ואתקדש אני לך לא הוי כעסקין באותו ענין כיון שהוא לא אמר כלום כ"כ הר"ן והמגיד. ב"ש שם ה

⁶ לכאורה נ' דאיירי באמרה דוק' תן לפלוני ואקדש אני לך ויותר נראה דאיירי דהיא התחילה לומר תן לפלוני ואח"כ מדברים מעסקי קדושין ונותן לפלוני. ב"ש ז

הלכות הדף היומי

מסכת קידושין

מקודשת, שהרי בדין ערב גם אינו משתעבד באופן זה שהרי זה ערב שלא בשעת מתן מעות⁷. ויש חולקים⁸ וחוששים לקידושין.

**ב. הילך מנה והתקדשי לפלוני מקודשת מדין עבד כנעני
עבד כנעני ... האי גברא נמי אף על גב דלא קא חסר ולא
מידי קא קני לה להאי איתתא**

אמר לה הילך⁹ מנה משלי והתקדשי לפלוני¹⁰, ואמר לה אותו פלוני הרי את מקודשת לי בהנאה זו שנתן לך פלוני בגללי, כלומר יש לך הנאה ממני שנתן לך פלוני מנה זה בגללי ובאותה הנאה תהא מקודשת לי, בין עשאו שליח בין לא עשאו שליח הרי זו מקודשת. ואף על גב דממונא לאו של משלה הוא, מקודשת מדין עבד כנעני¹¹.

ג. תן מנה לפלוני ואקדש אני לו מקודשת מדין שניהם ערב

אמרה לו תן¹² מנה לפלוני ואתקדש אני לו ונתן לו, ואמר לה אותו פלוני הרי את מקודשת לי בהנאת מתנה זו שאני מקבלן ברצונך¹³, הרי זו

⁷ רשב"א בתשובה סי' אלף רכ"ה

⁸ מה בכך שאין הערב מתחייב סוף סוף היא נהני' שנעשה ציוויה שפלוני נהנה על ידה ש"פ ומה לי תן פרוט' לפלוני או הרווח זמן לפלוני והנה אם היא אמרה הלזה לי מנה ואתן לך פרוטה אגר נמר אינה מתחייבת בפרוטה דהוי ריבית קצוצה ואפ"ה מתקדש' הואיל ונהנית א"כ ה"נ נהני' שהרחיבו זמן לפלוני על פיה. ח"מ שם ה' ב"ש ה'. ועיין אבנ"מ ז' שם שתי' דברי הרשב"א שכיון דערב לא משתעבד כה"ג ברבית א"כ צ"ל דלא משתעבד הערב אלא בהנאה שמוציא זה ממון על פיו אבל במה שמרחיב זמן על פיו לא הוי הנאה לערב א"כ קידושין דלא למדנו אלא מדין ערב והיכא דערב לא מהני בקידושין נמי לא מהני ודברי הרשב"א נכונים.

⁹ שו"ע ונו"כ שם ה'

¹⁰ הרשב"א הקשה דכאן מקודשת בלא אדם חשוב מאי שנא מהילך מנה ואקדש אני לך דבעינן אדם חשוב להלן ותירץ המ"מ דשאני התם שהיה מחסרה ממונה לפיכך אם אינו חשוב במה תתקדש, אבל כאן אינה חסירה ממון כלל והיא נהנית שמתקיימת מצותה בממון אחרים עד כאן לשונו. ח"מ שם ו' ט"ז שם ז' ב"ש ט'

¹¹ דתנן [קדושין כב ע"ב] עבד כנעני קונה עצמו בכסף על ידי אחרים, שאחרים פודין אותו בממונו והוא קונה עצמו ויוצא בו לחירות, ואף על גב דלא חסר איהו בהא ממונא מידי וגילף מיניה להכא, עבד כנעני לאו אף על גב דלא חסר מידי קא קני נפשיה, האי גברא נמי אף על גב דלא חסר מידי קא קני להך איתתא. לבוש שם

¹² שו"ע ונו"כ שם ג'

¹³ אף על גב דלאו אדם חשוב הוא דדוקא אם המקבל הוא אדם חשוב היא מקודש' שהנאה יש לה בהיותו נהנה ממנה ובהנא' זו הקנתה עצמה לו מ"מ מקודש' מאחר דלא חסרה ממון דהא האחר נתן משלו להמקבל בשביל' ולעיל מיירי שחסרה ממון דהיא נתנה משלה להמקבל וכמו שכתב המ"מ. ט"ז ז' ח"מ שם ו' ב"ש ט'

הלכות הדף היומי

מסכת קידושין

מקודשת מדין ערב שאמרנו ומדין עבד כנעני¹⁴. לפיכך מקודשת בההיא הנאה שיש לה, שזה מקיים מצותה, וזה מקיימה.

אולם אם אומרת הילך מנה ותן לפלוני ואתקדש אני לו אם יהיה אותו פלוני אדם חשוב מקודשת לו¹⁵, כשיאמר אותו פלוני אחר כך היא מקודשת לי בהנאה שקבלתי מעותך.

ד. הילך מנה ואקדש אני לך מהו ... הנא באדם חשוב

עסקינו דבההיא הנאה דקא מקבל מתנה מינה גמרה

ומקניא ליה נפשה

אם נתנה¹⁶ היא ואמרה לו, הילך דינר¹⁷ זה מתנה ואתקדש אני לך, ולקחו הוא ממנה, ואמר לה¹⁸ הרי את מקודשת לי בההיא הנאה שקבלתי הדינר ממך במתנה, אם הוא אדם חשוב מקודשת, שהרי נהנית היא במה שקבלה היא המתנה ממנה, ואותה ההנאה הוא שוה פרוטה לפחות והוי כאילו קבלה היא ממנו השוה פרוטה ונתקדשה לו בו, ואם אינו אדם חשוב אינה מקודשת.

¹⁴ ערב לאו אף על גב דלא מטי הנאה לידו משתעבד נפשיה, הק איתתא נמי אף על גב דלא מטי הנאה לידה קא מקניא נפשה. וכי תימא מי דמי ערב האי גברא דקא קני ליה דהיינו המלוה קא חסר ממונא, אבל הכא האי גברא דקא קני להאי איתתא לא קא חסר ולא מידי, עבד כנעני שיתבאר בסעיף ה' יוכיח דלא קא חסר ממונא וקא קני נפשיה

¹⁵ שהרי כאן חסרה ממון ובהכי בעי אדם חשוב כמו שהתבאר. ט"ז שם

¹⁶ שו"ע ונו"כ שם כז ט

¹⁷ לעיל נקט כסף סתם, וכאן דאיירי באדם חשוב נקט הילך דינר, דאפשר לומר דדוקא בדבר חשוב מקודשת, דהנאת קבלת דבר חשוב הוה שוה פרוטה, אבל אם נתנה לו פרוטה, הנאת קבלת פרוטה אפשר שאינה שוה פרוטה, ובהאי גוונא כתבו התוס' פרק הוזהב (ב"מ מז, א ד"ה בכליו) דאפילו למאן דאמר בכליו של מקנה בההיא הנאה דמקבל מיניה בעינן קבלת הנאת דבר חשוב דומיא דנעל, ואם תאמר דכל שכן שיותר הנאה יש לה שהוא אדם חשוב ומקבל ממנה דבר מועט, אם כן קשה נימא באדם חשוב אפילו בפחות מפרוטה תהא מקודשת, שיותר כבוד יש לה שמקבל ממנו דבר מועט, וזה לא מצינו שיהיה חמור נתנה היא באדם חשוב מנתן הוא בכל אדם. מיהו בגמרא איתא (קידושין ז, א) הילך מנה ואקדש אני לך, ומוקי באדם חשוב, וקשה דלמא דוקא הנאת קבלת דבר מרובה בעינן, ואפילו הנאת קבלת דינר לא שוויה פרוטה. מיהו בגמרא יש לומר לאו דוקא, דהא סלקא דעתא מדין נכסים שאין להם אחריות, ושם לא תליא בדבר חשוב, וכן באינך שהזכיר שם ועבד כנעני מנה לאו דוקא וצריך עיון ועיין בסמוך. ט"ב קידושין שם ל

¹⁸ היינו משום דבלא אמר לא עדיף מנתן הוא ואמרה היא דלא הוה ודאי קדושין, אף שהוא נתן לה על דיבורה. וראיתי בקונטרס אחרון של ספר המקנה שכתב בפשיטות דבאמרה ואתקדש לך ודאי נתרצה, כיון שנתן לה על פי דיבורה שאמרה תן לי ואתקדש אני לך, אם כן ברור לן שנתן לשם קדושין, ומכל מקום אינה מקודשת בשביל שלא הוציא בשפתיו, ופשיטא דאמירת הן הוי כמוציא בשפתיו, ט"ב קידושין שם לא

הלכות הדף היומי

מסכת קידושין

וצריך חקירת חכם מי הוא הנקרא אדם חשוב או אינו חשוב להתירה לשוק בלא גט¹⁹.

ויש מחמירין אפילו לא אמרה תחלה כשנתנה ואתקדש אני לך רק נתנה לו סתם²⁰, ואמר הוא התקדשי לי בהדיא הנאה שקבלתי הדינר ממך במתנה ושתקה, מקודשת²¹.

ה. וכן לענין ממונא

כשם שאמרנו בקידושין שיש אופנים שהאשה מתקדשת גם אם לא קיבלה כסף מהמקדש כך גם במכר יש אופנים שאע"פ שאין הלוקח נותן כסף למוכר קונה בקנין כסף²².

כיצד, האומר לחבירו²³ תן מנה לפלוני וקנה קרקע שלי, ונתן, אף על פי שלא קיבל המוכר המעות קנה מדין ערב, ויש אומרים²⁴ שצריך שיאמר הלוקח שקונה הקרקע בכסף שנתן לפלוני

¹⁹ מלשון זה משמע דסתם בן אדם הוא חשוב וצריכה גט מספק אלא בידוע ע"פ חקירת חכם שזה הוא אדם שאינו חשוב והרשב"א בתשובה כתב שהברייתא מיירי בסתם בני אדם שאינם חשובים. ח"מ שם כא, ועצמות יוסף דף כ"ג ע"א כתב נראה דל"ד אדם חשוב הוה לכל אלא אפילו דלאו חשוב אי לדידה חשוב ונהנית היא שהוא יקבל ממנה מקודשת ע"ש. ובטיב קידושין שם לב כתב עיין שבת (נא, א) אדם חשוב שאני, וכן במועד קטן (יב, א), ושם נראה דתליא במפורסם בתורה וביראה, ויש לחלק בין הענינים בדבר הלמד מענינו, כי רש"י (קידושין ז, א) פירש אדם חשוב שאינו רגיל לקבל מתנות, ונראה דבהא תליא מלתא.

²⁰ ועיין תשו' רשב"א שם מבוא' כשלא אמרה היא ואתקדש לך הוי ס"ק אפילו אם דבר עמה מע"ק דשמא אין רצונה להתקדש לאדם חשוב ולדעת ה"ג אפילו אדם שאינו חשוב הוי קידושין גם הר"ן הביא דברי ה"ג וב"ח מחמיר בדע' ה"ג וכתב למעשה צריך להתישב. ב"ש שם כה

²¹ ונראה דה"ה אם הוא לא אמר כלום רק היא אמרה ונתנה והוא אדם חשוב וקיבל בשתיקה הוי כנתן הוא ואמרה היא דספיקא הוי והייש' מדרבנן. ח"מ שם כב

²² עי' להלן שבבבלי הני, חוץ מאדם חשוב, אינו אלא בקנין כסף, ובמטלטלין אינו קונה אלא למי שפרע.

²³ שו"ע ונו"ב חו"מ קצ"ג והוא מדין ערב, וכמ"ש בגמרא לענין קידושין, דההיא הנאה שעל פיו הוא מוציא ממון חשוב כהנאה וכשוה כסף, וה"ז כאילו קיבל המוכר כסף, ומקנה השדה תמורתו. ובמחנ"א ה' קנין מעות סימן ב כתב דבמטלטלין קנה קנין גמור, משום דחשיב כהנאה ולא ככסף, אבל בנה"מ סימן רד סק"א חולק, ועי' להלן בדין אדם חשוב, ועי' דברי משפט ובאורחיה"מ כלל ה סימן ג, ובמשפ"ש סיים בצ"ע לדינא, ועי' חו"א חו"מ ליקוטים סימן יז, ועי' נה"מ סימן קב סק"א שדן כשאמר תן מנה להרש שומה וקמן אם חשיב כזרוק מנה לים. ובשו"ת ראנ"ח ח"א סימן קטז מסתפק במוכר קרקע לחבירו, ותמורת זאת קבל עליו שמעון ערבות על הלואה שלוקח המוכר מעכו"ם, ונראה מסקנתו דקנה מדין הנאה, וכתב עוד דלא גרע מע"מ שאדבר עליו לשלמון שמתקדשת בהנאה זו השוה כסף.

²⁴ טור שם. שצריך הלוקח לגלות דעתו דניחא ליה בכך. ולכאורה נראה דה"ה אם אמר הלוקח למוכר אתן מנה לפלוני ואקנה שדך, ואמר המוכר כן דקנה, אלא שבוה נראה דלכו"ע צריך אמירת שניהם, דבשלמא כשאמר המוכר ונתן הלוקח, מסתמא ע"ד אמירתו של מוכר נותן הלוקח, אבל כשהלוקח אמר והוא נותן היכן יש לנו גילוי דעת של מוכר שמתרצה בזה. פתחי חושן חלק ח פרק ג הערה כח. ועי' שו"ת דברי מלכאל ח"ד סימן קמז.

הלכות הדף היומי

מסכת קידושין

אמר אחד למוכר²⁵ הילך מנה ויהיה שדך קנויה לפלוני, אף על פי שלא קיבל המוכר המעות מהלוקח קנה הלוקח מדין עבד כנעני²⁶, ויש אומרים²⁷ שצריך שאותו פלוני הלוקח עשאו שליח לכך, או שאמר הלוקח למוכר שדך קנויה לי בכסף שנתן לך פלוני

האומר לחבירו²⁸ תן מנה לפלוני ויהיה שדי מכורה לאותו פלוני, ונתן המנה לפלוני, קנה השדה במנה זו, מדין ערב ומדין עבד כנעני²⁹, וגם בזה יש אומרים³⁰ שצריך אמירה כמו בדין הקודם.

²⁵ שו"ע ונו"כ שם ד ובשו"ע כתב הלכה זו בלשון יש אומרים, משום שהרמב"ם השמיט הלכה זו גבי מקח, ועי' באחרונים מ"ש בטעמו של הרמב"ם. ועי' אבן האזל פ"א מה' מכירה, ובפרק ה מה' אישות

²⁶ שכשם שמצינו שאם נותן אחד מנה לאדון שישחרר עבדו, קונה העבד עצמו בכסף זה, אף על פי שאינו נותן כלום לאדונו, ה"נ גבי קידושין, וה"ה במקח.

²⁷ רמ"א שם מדברי הטור. והמחבר השמיטו. והקשה בקצה"ח סק"ב למה לי אמירה זו דהא כיון דקימ"ל זכין לאדם שלא בפניו וזה נתן מעות כדי שיזכה אותו פלוני, זכה בשדה, ולא דמי לקידושין דבעי אמירה זו משום דאל"ה אין זה זכות, דאפשר שאינו חפץ באשה זו. והרמ"א אפשר דאיירי שלא נתן המעות למוכר עבור פלוני הלוקח בדרך מתנה אלא דרך הלואה שיפרענו הלוקח ואין כאן זכות. ובנה"מ סק"ג דחה תירוץ הקצה"ח וע"כ פירש הנה"מ דאיירי בשדה ששוה אלף זוז ונתן למוכר מנה במתנה שיקנה השדה ללוקח בקנין כסף דמנה זו. והשאר יפרע הלוקח, שאין זה זכות ודאי ללוקח, דאפשר דלא ניחא לקנות שדה באלף זוז, אף על פי שמקבל מתנה מנה, ולא אמרו דבמתנה הוי זכות אלא כשמקבל כל השדה במתנה, וכ"כ בסימן ס"ק יט, ועי' הגהות אמרי ברוך, ועי' עוד בדברי הנה"מ בסימן קצה סק"א ובמ"ש בפרק א, ועי' פרק ד בדין כותב שטר על שם אחר.

²⁸ שו"ע ונו"כ שם ה

²⁹ והיינו שהמוכר מתחייב ומקנה במה שאותו פלוני מוציא ממון על פיו, והיינו מדין ערב, והלוקח זוכה וקונה אף על פי שאינו נחסר ממון, והיינו מדין עבד כנעני, וגם הלכה זו השמיט הרמב"ם והמחבר כתבו בשם יש אומרים. ולכאורה נראה דכיון דלפינן מדין שניהם שא"צ שהמוכר יקבל ואין צריך שהלוקח יתן, א"כ נימא דה"ה אם אומר שדי מכורה לפלוני אחר, ולא דוקא לפלוני המקבל, והב"ח כתב דלא מהני אלא כשהלוקח נותן או שהלוקח מקבל, אבל באופן זה לא מהני, וצ"ע. פתחי חושן שם הערה לא

³⁰ רמ"א שם וכנ"ל

הלכות הדף היומי

מסכת קידושין

אמר המוכר³¹ ללוקח הילך מנה ויהיה שדי מכורה לך, וחלוקה הוא אדם חשוב קנה³², שהמקבל הוא אדם חשוב, נהנה המוכר³³ במה שהוא מקבל ממנו מתנה. ויש אומרים³⁴ שבאופן זה קונה גם במטלטלין קנין גמור.

יש אומרים שאינו קונה באופן זה א"כ ידוע בודאי שהוא אדם חשוב³⁵.

ו. התקדשי לי לחציי מקודשת חציך מקודשת לי אינה מקודשת ... זה"ק לה דאי בעינא למינסב אחרייתי נסיבנא

³¹ שו"ע ונו"כ שם ו

³² וכתב הסמ"ע דכאן לא הזכיר הרמ"א שצריך אמירה, דכיון שהמוכר מדבר עם הלוקח ואדעתא דהכי זה נותן וזה מקבל, מסתמא ניחא ליה.

³³ כתב בחידושי רעק"א בשם הב"ח שבאדם חשוב לא מהני אלא בנתינה ממש, אבל לא במתנה ע"מ להחזיר, שאין זה חשיבות לו, ולכן בק"ס בעינן לעולם בכליו של קונה ולא חילקו בין סתם אדם לאדם חשוב, עיין שם. ובקצה"ח סק"ד דחה סברת הב"ח, דאף מתנה ע"מ להחזיר אפשר דחשיבות הוא, דסו"ס מתנה גמורה היא, משא"כ קנין סודר שאין לו דין מתנה כלל אלא קני ע"מ להקנות, וגם לפי מ"ש לחדש דהנאת אדם חשוב אינו אלא הנאת כסף ובק"ס בעינן הנאת כלי, ניחא גם זה, עיין שם. בשער משפט סק"ב תמה למה לנו שיתן לו מנה ויקנה בההיא הנאה דנתינת המנה, הרי יכול להקנות לו בנתינת השדה לחוד ובההיא הנאה שמקבל ממנו השדה, דההיא הנאה שוה כסף הוא, ובאין באחד, ונשאר בצ"ע, ואפשר דאח"כ, אלא דלישנא דקידושין נקט, שעיקר דין זה נאמר גבי קידושין דלא שייך כה"ג, ועוד אפשר דכיון דנקט מכור לך הרי איירי במכירה ולא במתנה, והמנה אינה אלא ככסף לשם קנין ועליו להשלים התמורה, וצ"ע. פתחי חושן חלק ח פרק ג הערה לג

³⁴ קצה"ח סק"ב בשם הר"ן בקידושין דההיא הנאה דקבלת אדם חשוב חשיב ככלי שנותן הקונה למקנה, וקונה בתורת חליפין. ותמה הקצה"ח דבק"ס בעינן כלי ממש, ואפילו נותן לאדם חשוב כלי, נהי שיש לו הנאה במה שמקבל ממנו, אבל אין כאן קבלת כלי אלא לכל היותר הנאת קבלת כלי ואינו אלא כפירות דלא עבדי חליפין. ועיי"ש מה שתי' ובנה"מ כתב דהר"ן דס"ל דהנאת אדם חשוב קונה במטלטלין ס"ל כר"ת, וכמ"ש הרמ"א בסימן רג סעיף א דבחליפין שוה בשוה קונה אף בפירות, אבל השו"ע ס"ל כאן דהנאה זו אינה שווי דמי המקח, אלא הנאת ש"פ כקנין כסף, וכמ"ש לעיל סק"ב, ושאר דמי הקנין חייב לסלק, ולא חשיב בחליפין שוה בשוה, ולכן לא כתב הלכה זו אלא בקרקע ולא במטלטלין, ואח"כ אם מקנה לו מטלטלין רק בהנאה זו כשווי המקח, הו"ל בחליפין שוה בשוה ומועיל אף במטלטלין. ובסמ"ע סימן ר ס"ק לב משמע דכל הני, כגון מדין ערב ומדין עבד כנעני ואדם חשוב, אינו אלא כקנין כסף, ועי' בנה"מ שם ס"ק יח שתמה עליו שלא הביא דעת הר"ן, ועכ"פ נראה דלכו"ע הני דדין עבד כנעני ודין ערב, לכו"ע אינו אלא כקנין כסף, ועי' פעמו"ז. בקצה"ח סק"ד הביא מדברי המג"א באו"ח סימן רכג סעיף ה שהקשה אמ"ש שם שהנותן כלים במתנה מברך הטוב והמטיב משום שהוא הנאה לנותן. והרי אינו אדם חשוב, ותירץ הקצה"ח לשיטתו דאח"כ דחשיב הנאה אלא שאינה ש"פ, וגבי ברכה לא בעינן הנאה ש"פ.

³⁵ כבר התבאר לעיל בדין קידושין באדם חשוב כתב שצריך חקירת חכם מי נקרא אדם שאינו חשוב להתירה בלא גמ, וכתב בב"ש שם בשם הפרישה דדוקא לענין קידושין אמרו כן אבל לענין קנינים כתב בח"מ שצריך שיהא אדם חשוב, ומשמע דסתם בני אדם לא מיקרי אדם חשוב, משום שבדיני ממונות הזוכה הוא מוציא ואינו זוכה עד שיהא בודאי אדם חשוב, ובבאה"ט שם כתב בשם עצמות יוסף דלא בעינן דוקא אדם חשוב לכל העולם, אלא כל שהוא בעיניה אדם חשוב ונהנית בקבלתו, וא"כ ה"ה בדיני קנינים הדין כן, ובמיב קידושין תלאו בשונא לקבל מתנות. וצ"ע.

הלכות הדף היומי

מסכת קידושין

כבר התבאר במסכת גיטין דף מג: שהאומר לאשה³⁶ התקדשי לי לחצי הרי זו מקודשת, שהרי הוא כאילו אמר לה הרי את אשתי ואם ארצה לישא אחת נוספת אהיה רשאי, שהרי האיש יכול לישא כמה נשים. אבל אם אמר לה חציך מקודשת לי אינה מקודשת³⁷, שהרי אין אשה אחת ראוייה לשנים בזמן אחד ולמי שייר החצי האחר, לפיכך אינה מקודשת כי יקח איש אשה (דברים כד פסוק א) כתיב, דאע"ג דאיש אפילו חצי איש, אשה שלימה בעינן³⁸.

ז. האומר רגלה של זו עולה ... אין כולה עולה ה"מ הינא דמקדיש דבר שאין הנשמה תלויה בו אבל מקדיש דבר שהנשמה תלויה בו היא כולה עולה

האומר ידה של זו עולה³⁹, או רגלה של זו עולה, תמכר לחייבי עולות, ודמיה חולין חוץ מדמי אותו אבר, והוא שיהיה זה המחוייב עולה שקנה אותה, נדר עולה בדמים קצובים⁴⁰.

האומר לבה או ראשה של זו עולה, הואיל ודבר שהנשמה תלויה בו הוא כולה עולה.

³⁶ שו"ע ונו"כ שם לא ח

³⁷ אפילו אמר לאחר שעה גם חציך השני מקודשת לי לא אמר כלום ולא מבעיא ליה לעיל אלא באומר בפעם אחת התקדשי לי חציך בפרוטה וחציך השני ג"כ בפרוטה אבל כל שאמר בשני זמנים פשיטא דפסקא למילתא ואינה מקודשת כלל. ח"מ שם טו ב"ש טו

³⁸ לבוש שם. עיין אבני מילואים שם כא שובזה יובן מאי שנא ממתנה

³⁹ רמב"ם הלכות מעשה הקרבנות פרק טו הלכה ב

⁴⁰ בגמ' תמורה יא: פריך דאיך ימכרנה לצרכי מי שנתחייב עולה והא זה הקונה שנדר עולה מביא בהמה מחוסרת אבר, כלומר שהוא התחייב להביא בהמת חולין שלימה ולהקריבה ועכשיו מביא מהחולין מחוסרת אבר שהרי האבר כבר קדוש לעולה מתרין כגון שאמר הרי עלי עולה בחייה, כלומר שתוכל לחיות ולכן כיון דאבר זה אין חיה תלויים בו הרי קיים נדרו ויש גירסא ירושלמית דפריך והא מייתי בהמה דלאו כולה דידיה, ומתרין כגון דאמר כוזא מן הדא בהמה לעולה, כלומר שלא הקדיש אלא כשוה זו וזה יש לו מן החולין, וזהו גירסתו של הרמב"ם שכתב: שיהיה זה המחוייב בדמים קצובים. ערוך השולחן העתיד הלכות מעשה הקרבנות סימן צג סעיף יב

הלכות הדף היומי

מסכת קידושין

ח. בהמה של שני שותפין הקדיש חציה וחזר ולקחה והקדישה קדושה ואינה קריבה ועושה תמורה ותמורתה כיוצא בה

בהמת השותפין⁴¹ שהקדיש אחד מהן חצייה שלו, וחזר ולקח חצייה האחר והקדישו הרי זה קדשה וקריבה, אף על פי שמתחילתה דחוייה היתה כשהקדיש חצייה, אין הדחוי מעיקרו דחוי ואף על פי שהוא קדושת דמים, הואיל והיא בעלי חיים אין בעלי חיים נדחים, והרי נראית כולה להקרבה לפיכך תקרב ועושה תמורה כדלהלן.

דף ז:

ט. ש"מ בעלי חיים נדחים

כבר התבאר במסכת יומא דף סד. שלהלכה בעלי חיים אינם נדחים⁴² ולכן אע"פ שמזבח שנפגם כל הקדשים שהיו שם שחוטין במקדש שעדיין לא נזרק דמם פסולים, שהרי אין שם מזבח לזרוק עליו⁴³. אבל קדשים חיים שהיו שם בעזרה כשנפגם לא נפסלו, אלא כשיבנה המזבח יקרבו שאין בעלי חיים נדחין.

אולם אם היו דחויים לגמרי⁴⁴ שאין בהם שייכות הקרבת קרבן זה כלל, כגון מפריש נקיבה לפסחו, שאין פסח קרב נקבה כלל, אע"ג שאחר הפסח קריבה שלמים שפסח לאחר י"ד שלמים הוא, אין אומרים בעלי חיים אינם נדחים אלא נדחים הם מהקרבה ואין ממתנינים לאחר הפסח להקריבה שלמים.

י"א⁴⁵ שבעלי חיים נדחים אם דחאם בידים על ידי מעשה שעשה לדחותם, כגון שאבד פסחו והפריש אחר ומצאו קודם שחיטה, על ידי שחיטת האחד לשם פסח ידחה השני מהקרבה שהרי שניהם עומדים לפסח ובקביעת האחד דחה השני מהקרבה.

⁴¹ רמב"ם שם הלכה ד

⁴² רמב"ם הלכות פסולי המוקדשין פרק ג הלכה כב כג

⁴³ ונאמר וזבחת עליו את עולותיך ואת שלמיך כלומר תזבח והוא עומד בתקונו לא פגום

⁴⁴ לחם משנה הלכות קרבן פסח פרק ד הלכה ד והלכות מעשה הקרבנות פרק טו הלכה ד ובהלכות שגגות פרק ג הלכה ח והסכימו עמו רבים מפרשני הרמב"ם שם

⁴⁵ השגות הראב"ד הלכות קרבן פסח פרק ד הלכה ו ובערוך השולחן העתיד הלכות מעשה הקרבנות סימן צג סעיף כא כתב כן בדעת הרמב"ם וז"ל "דהא דאמרינן דדיחוי מעיקרא עדיף מנראה ולבסוף נדחה זהו בדיחוי

הלכות הדף היומי

מסכת קידושין

י. וש"מ דחוי מעיקרא הוי דחוי

כבר התבאר במסכת פסחים דף צח. שלהלכה קרבן שדחוי לגמרי מעצם מהותו להקרבה נחשב לדחוי וגם אם יראה לקרבן אחר לא ייצא מדיחוי ולכן המפריש נקבה או זכר בן שתי שנים לפסחו דחוי כבר מעת הקרבתו כיון שלעולם לא יכול להיות קרבן פסח, ומשום כך גם לאחר הפסח לא יוכל להקרב בשלמים. אבל אם מעקרא דחוי אינו במהות הקרבן כשתסור סיבת דיחוי יראה להקרבה לפיכך הקדיש⁴⁶ בהמות עד שלא נבנה המזבח, כשיבנה מקריבין אותן שהדחוי מעיקרו אינו דיחוי.

וכן בהמת⁴⁷ השותפין שהקדיש אחד מהן חצייה שלו, וחזר ולקח משותפו חצייה האחר והקדישו, הרי זה קדשה וקריבה, אף על פי שמתחילתה דחוייה היתה כשהקדיש חצייה אין הדחוי מעיקרו דחוי.

י"א שקרבן שנדחה עד שצריך לרעות כדי שיפול בו מום וימכר כדי להביא בדמיו אחר כמזהו, אין פוקע שם ממנו שם רעיה ולכן גם אם סרה סיבת דחוי אינו חוזר להקרבתו⁴⁸.

י"א⁴⁹ שקרבן שדחאו מעיקרא בידים שהקדישו לשם קרבן שאין שייך כלל שיוקרב לכך כגון נקיבה לפסח הרי זה דיחוי.

יא. וש"מ יש דחוי בדמים

עוד התבאר שם שיש דיחוי⁵⁰ בדבר שקדוש בקדושת דמים ולפיכך קדושת דמים שנדחתה גם אם חזרה ונראתה אינה חוזרת להיתרה, אך אם גם קדוש

מעצמו כמו מחוסר זמן וכיוצא בזה, אבל במקום שבידיו דיחה וודאי גריעא אפילו מנראה ולבסוף נדחה" אך לכאורה קשה דבאבד פסחו דעת הרמב"ם שאינו נדחה וע"כ מעמא דדיחוי בידים לא הוי דיחוי וכמש"כ בלח"מ שם. אולם אפשר דבאבד פסחו עומדים שניהם אחד לשלמים ואחד לפסח קודם שחטיטה דלאכרע ממותר שלמים וא"כ על ידי שחיתתו לא דחאו בידים אלא קבע ביה שלמים אך היכא שעומד רק לפסח כגון המפריש נקיבה לפסחו הוי דיחוי בידים משלמים.

⁴⁶ רמב"ם הלכות פסולי המוקדשין שם הלכה כד

⁴⁷ רמב"ם הלכות מעשה הקרבנות פרק טו הלכה ד

⁴⁸ שו"ת חכם צבי סימן מה ובכך ביאר אמאי בהפריש נקיבה ירעה וימכר "והוא משום דכיון דעל כרחך כבר ניתק לרעייה כדי שיביא בדמיו פסח אף שאח"כ הקריב פסח אחר תחתיו לא פקע שם רעי" מיניה ועוד מידי דהוה אאשם שניתק לרעייה". ועיין במלכי בקדש שביאר משום דקדושת שלמים לא אתי עליה אלא מכח קדושת פסח וכיון דבפסח לא קרב לא לפני הפסח ולא לאחר הפסח שלמים נמי דאתו מחמתיה לא קרבי וכי היכי דבדמיה פסח קרב ה"נ שלמים קרבי בדמיה.

⁴⁹ בערוך השולחן העתיד שם. הלכות קרבן פסח פרק ד הלכה ו

⁵⁰ לח"מ הלכות מעשה הקרבנות פרק טו הלכה ד, וכ"כ שם ביוסף חי

הלכות הדף היומי

בקדושת הגוף אין דיחוי ולפיכך מה שנתבאר לעיל שבהמת⁵¹ השותפין שהקדיש אחד מהן חצייה שלו, וחזר ולקח משותפו חצייה האחר והקדישו, הרי זה קדשה וקריבה, אף על פי שהוא קדושת דמים הואיל והיא בעלי חיים אין בעלי חיים נדחים, והרי נראית כולה להקרבה לפיכך תקרב, ועושה תמורה.

ומטעם זה⁵² בהמה שנדחתה מהקרבה ונמכרת להביא בדמיה קרבן לאחר שיפול בה מום אע"ג שנדחים דמיה מלהקריב מה שהוא ראוי לה דהיינו שלא יביא בדמיו דבר שהוקדש לכך רק יביא בדמיו דבר אחר שהרי יש דיחוי בדמים אבל מכיון שבע"ח אינם נדחים מביא בדמיו דבר שהוקדש מתחלה לכך.

**יב. חצייד בחצי פרוטה וחצייד בחצי פרוטה ... חצייד
בפרוטה וחצייד בפרוטה ... חצייד בפרוטה היום וחצייד
בפרוטה למחר ... שני חצייד בפרוטה מהו ... תיקו**

מבעיא לן בגמרא⁵³ בהמקדש אשה ואמר לה התקדשי לי חציך בחצי פרוטה וחציך בחצי פרוטה, ונתן מיד הפרוטה⁵⁴, או שאמר לה⁵⁵ חציך בפרוטה וחציך בפרוטה⁵⁶, או חציך בפרוטה היום וחציך בפרוטה

⁵¹ רמב"ם הלכות מעשה הקרבנות פרק טו הלכה ד

⁵² הר המוריה הלכות קרבן פסח פרק ד הלכה ד

53 שו"ע ונו"כ אבהע"ז לא ז

⁵⁴ יצירדי הספק המ: האם כיון דאמר לה פעמיים "התקדשי לי בחצי פרוטה" על כל חצי וחצי מגופה, הרי פסקה בכך למילתיה, שבזה הוא חילק את קידושיו בה לשניים, כאילו היו אלו שני מעשי קידושין נפרדים, וכל אחד מהם בפני עצמו אינו מועיל כלום. או דילמא, יתכן והוא מקדש את האשה כולה במעשה אחד, בפרוטה שלמה. ומה שאמר פעמיים "הצייך בחצי פרוטה, והצייך בחצי פרוטה" – מונה והולך הוא את שני חצאי הפרוטה, ומצרפם לפרוטה אחת. אך בסך הכל, כוונתו היא לקדש בפעם אחת את כל האשה, בפרוטה אחת.

⁵⁵ לדעת תוס' אם אמר בלשון קידושין באמר חציך בפרומה הוי קידושין ודאי דמתפשטין הקדושין מיד גם על חצי השני כמו בהקדש, ולשון קדושין הוא לשון הקדש כמה שכתוב ריש קדושין, אלא חסוני' איירי דאמר בל' אירוסין אבל הרמב"ם והטור כתבו דאמר בל' קידושין לא ס"ל כתו', וכתב הב"י הטעם דלא מתפשט הקדושין בכלול משום די"ל בשעה שאמר התקדש חציך לא היה רצונו להתקדש כולו אלא אח"כ התרצה לפי זה אם אמרה מיד דרצונה להתקדש הרי היא מקודשת, אבל בחדושי מהרי"ט כתב הטעם כיון ע"פ דיבורו לא מתפשטין הקדושין אלא מחמתה והוי קדושין מחמתה ולא מחמתו לפי זה אפילו אם אמרה דרצונה להתקדש לא הוי קדושין ודאי. ב"ש שם טו, ועיין טיב קידושין שם יח שכתב עוד אפשר לומר כיון דאמרינן הכא דעת אחרת, אם כן כשאמר חציך יש לומר שלא נתרצה האשה רק על חצייה, וכשאמר עוד וחציך בפרומה יש לומר שלא נתרצית על חצייה השני, רק מתוך שהיתה סבורה שכבר נתקדשה חצייה הראשונה נקל היה בעיניה להתרצות גם על השניה, מה שאין כן אילו ידעה שחצייה ראשונה אינה כלום לא היתה מתרצית גם על השניה.

⁵⁶ וצדדי הספק הם: יתכן שדוק באומר "חציך בחצי פרומה וחציך בחצי פרומה" נחשב הדבר שמונה והולך הוא את שני חצאי הפרומות, משום שהכל יודעים שאי אפשר לקדש אשה בפחות משוה פרומה, ולכן ידוע הדבר שהתכוין למעשה קידושין אחד, ובהכרח שמונה והולך הוא. אבל, האומר "חציך בפרומה וחציך

הלכות הדף היומי

מסכת קידושין

למחר⁵⁷, ונתן מיד שני הפרוטות, או שני חציין בפרוטה, האם מקדש הוא בחצי פרוטה פעמיים או שמקדש בפרוטה שלימה רק שבדעתו לסיים את הקידושין ומונה והולך הוא. ונשארו כולן בתיקו ועבדינן לחומרא דהוה ספק מקודשת.

אולם כל האמור אינו אלא אם נתן מיד הפרוטה⁵⁸, אבל אם נתן חצי פרוטה ואמר חציין בחצי פרוטה וחזר ונתן חצי פרוטה ואמר חציין בחצי פרוטה, וכן חציין בפרוטה ונתן פרוטה וחזר ואמר וחציין בפרוטה ונתן פרוטה וכן חציין בפרוטה היום, ונתן פרוטה וחזר ואמר וחציין בפרוטה למחר ונתן. ודאי לא הוי קידושין.

ו"א⁵⁹ בכל הנ"ל אפילו הפסיק בין האמירות אבל לא שהה יותר מכדי דיבור ונתן מיד הרי זה בכלל ספק הגמ', כגון שאמר התקדשי לי חציין בחצי פרוטה, ושהה פחות מכדי דיבור, והמשיך ואמר וחציין בחצי פרוטה, ונתן מיד הפרוטה, הרי זו ספק מקודשת כנזכר. ו"א⁶⁰ שמכיון ששהה כל שהוא ודאי אינה מקודשת שהרי זה כמו חזרה, שהפסיק כדי שיתבטל דבריו, ואחר כך חזר.

יג. שתי בנותיך לשני בני בפרוטה בתך ופרתך בפרוטה

מהו

בפרוטה", הרי הוא נתן בעד כל חצי אשה פרוטה שלמה. וכיון דאמר לה שהוא מקדש חציה בפרוטה, וחזר ואמר שמקדש גם את חציה השני בפרוטה יתכן והוא חילק בכך את קידושין בה לשני מעשי קידושין, כל אחד בחציה, ועשה כך מתוך שמעו לחשוב שאפשר לקדש חצי אשה ועוד חצי אשה בשני מעשי קידושין נפרדים. ולפי הצד הזה, אין קידושיו קידושין. שהרי האומר לאשה "חציין מקודשת לי", אינה מקודשת. או דילמא שמא כל אדם שבדעתו לסיים את הקידושין ביומיה [באותו היום], אנו אומרים שמלכתחילה הוא התכוין לעשות מעשה קידושין אחד, ומונה והולך הוא את מעשה קידושיו בשני הצאיה כמעשה אחד מתמשך, ולכן קידושיו קידושין.

⁵⁷ וצדדי הספק הם: האם, כיון דאמר לה "חציין השני למחר", הרי אין בדעתו לסיים את הקידושין היום, אלא פסקה, הוא חילק בכך את מעשיו לשני מעשי קידושין נפרדים, שאחד יחול היום על חציה של האשה, והשני יחול מחר על חציה השני, ואם כן לא חלו קידושיו, לפי שאי אפשר לקדש חצי אשה. או דילמא, כך התכוין לומר לה: אני מקדש אותך במעשה קידושין אחד, בקדושין שמתחילו מהאידנא, ומגמר לא ניגמרו עד למחר. שתחילת מעשה הקידושין יתחיל היום בחציין הראשון, אך לא יסתיימו לחול עליך עד למחר, כשיחולו על שני הצאייך. ונמצא שהכל הוא מעשה קידושין אחד על אשה שלמה, ולפיכך קידושיו קידושין.

⁵⁸ ב"ש שם בשם הריטב"א

⁵⁹ בב"ש שם בשם הר"ן

⁶⁰ ב"ש שם בשם ר' ירוחם שאפילו תכ"ד לא מהני וראיה מש"ס דהלכתא בקדושין תכ"ד לאו כדיבור דמי אף על גב הש"ס איירי לענין חזרה כשרוצה לחזור מקדושין אפילו תכ"ד א"י לחזור כמה שכתוב בסימן ל"ו דהא כאן הוי כמו חזר ד"ל דהפסיק כדי שיתבטל דבריו ואחר כך חזר.

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת קידושין

וכן הסתפקו בגמ' באומר לחבירו⁶¹ שתי בנותיך הקטנות⁶², לשני בני בפרוטה, ואני נותן בשבילם הממון⁶³, וי"א שהוסיף הגדולה לגדול והקטנה לקטן⁶⁴, או בתך מקודשת לי ופרתך מכורה לי בפרוטה⁶⁵, או בתך מקודשת לי וקרקעך מכורה לי בפרוטה, כל אלו נשארו בתיקון⁶⁶, ועבדינן לחומרא והרי זו ספק מקודשת.

ואם אמר בתך מקודשת לי ופרתך מכורה לי בשתי פרוטות, או בתך מקודשת לי וקרקעך מכורה לי בשתי פרוטות, מקודשת ודאי⁶⁷.

⁶¹ שו"ע ונו"כ שם

⁶² דאי בגדולו' והוא שלוחם לא עדיף ממשלח ופשיטא דבעינן פרוטה לכל אחת. ח"מ שם יד. ואם הן בעצמן היו מקבלין הקדושין לא הוי קידושין לכן אפי' מקבל אביהן לא הוי קדושין, וכשהבנות קטנות הן ורוצה לקדש אז הכסף קידושין שייך לאביהם והוי נותן א' ומקבל א'. ב"ש שם טז

⁶³ כשאב נותן בשבילם הממון אז הוי חד נותן אבל שנים הנותנים לא' פרוטה א' לא הוי קדושין. ב"ש שם בשם חי' מהרי"ט. וקשה איך נעשה שליח לבנו לקדש בפרוטה, הא כל אחד אינו יכול לקדש בחצי בפרוטה, ומי איכא מידי דאיהו לא מצי עביד ושליח משו, וצריך לומר דלעולם אין קפידא על הנותן רק שיהיה שוה פרוטה למקבל, ואי לגבי המקבל הוה ממון אף דלנותן אינו ממון שפיר דמי. ומשמע מזה לפשוט ספיקו של בעל משנה למלך (אישות פ"ה ה"א ד"ה הכלל העולה) דבתר דידה אזלינן, וראיתי שבמשנה למלך הביא באמת בשם רדב"ז (ח"ו סי' לו) לפשוט מכאן דבתר מקבל אזלינן. טיב קידושין שם כ

⁶⁴ דאל"כ הוי קידושין שלא נמסרו לביאה. ח"מ שם, אך בש"ס פליגי אביי ורבא אם קידושין שאינם מסורין לביאה הוי קדושין וכתבו שם בתו' אליב' דרבא דס"ל דלא הוי קדושין דאירי הסוגי' בבירר דבריו איזה מהן קידש דאל"כ הוי קידושין שאין נמסרים לביאה ולא הוי קדושין אליב' דרבא מיהו אנן ק"ל כאביי דהוי קידושין א"כ אפילו לא בירר דבריו הוי קדושין. ב"ש שם. ולפענ"ד נראה דברי התוס' אפילו לדידן דקיימא לן כאביי היינו אם קידש בעצמו, אבל כאן שהבנים עשאוהו שליח לקדש אם כן אם לא בירר האב אם כן אסורים לשניהם, דיש לחוש שמא קידש אחותה, ואין לך עיוות בשליחות גדול מזה שיקדש קדושין שאין מסורין לביאה, והיה מתבטל השליחות לגמרי, לכן מוקי לה בבירור למו שהן הבנות. ואפשר לומר שאם עשאוהו כל אחד שליח ויחד כל אחד איזו מהבנות יש לומר אפילו אמר סתם שני בנותיך מסתמא לאותן שנעשה להם שליח קאמר, ותליא בבירר המשתלח. ועיין במשנה למלך אישות פ"ז (ה"כ) וראיתו מקדושין (נב, א) אין ראייה כלל, דשם איירי שעשאוהו שליח שיאמר כן. טיב קידושין שם

⁶⁵ כ' במל"מ פ"ג מה"א דין י' בשם הריטב"א בחידושיו וז"ל פירשו בו דדוקא כשמשיך הפרה אבל לא משך הפרה ולא החזיק בקרקע פשיטא דבתך ופרתך ובתך וקרקעך בפרוטה קאמר ואינה מקודשת כלל וראוי להחמיר ע"כ. פתחי תשובה שם יא.

⁶⁶ אבל הרמב"ם כתב בשנים הראשונ' שהיא מקודשת וכשיטתו לפסוק כאת"ל ול"ד לשתי חציין בפרוטה דכאן אפשר לו' מונה והולך הוא משאין כן בשתי חציין בפרוטה אלא דעתו שתתקדש לחצאין ואין אשה מתקדשת לחצאין. ר"ן ע"ש ונ"ל שכ"ה דעת הגאונים דאל"כ נסתר כלל דברים שכ' דכל את"ל הוא פשיטות וכאן קאמר את"ל ובעי בשתי חציין בפרוטה. באור הגר"א שם טו

⁶⁷ אמרינן בפרוטה אחת מקדש אות' אף על גב דפרה לא נקנית במעות מ"מ ל"ד לאומר קני את וחמור דלא מהני משום דאוריית' מעות קונה. ב"ש שם יז

הלכות הדף היומי

מסכת קידושין

**יד. דאמר לה בכל דהו ... דלא צריכי שומא אי דאמר לה
חמשיין ולא שווי חמשיין הא לא שווי ... דאמר חמשיין ושווי
חמשיין ... לא צריכי שומא**

קבלו חכמים שאין מקדשין אשה בפחות משה פרוטה⁶⁸, כמו שהתבאר לעיל דף ב. ואולם אם קדשה בחפץ סתם, אין צריכין לשום אותו תחלה אם הוא שוה פרוטה אם לא, אלא אם רואין ששוה פרוטה אחר שקידש בו מקודשת, שמן הסתם גם היא סמכה דעתה מתחלה שאין בו פחות משה פרוטה ומקניא נפשה בשעת הקידושין.

ולא עוד אלא אפילו אם אמר לה התקדשי לי בחפץ זה⁶⁹, בשוה חמשיים זוז ונמלה, ולא שמו אותו תחלה, אם נמצא אחר כך ששוה חמשיים זוז אמרינן דסמכה דעתה מתחלה ומקודשת משעת נתינה⁷⁰. אולם אם לא נמצא ששוה חמשיים זוז אינה מקודשת, שהרי לא נתרצית זו להתקדש בפחות מחמשיים זוז שאמר⁷¹.

⁶⁸ שו"ע ונו"כ שם א

⁶⁹ ששומתו ידוע קצת ואין רגילות לטעות בו כל כך כגון מלבושים וכיוצא בהן. כמו שיבואר להלן דף טז בעזה"ת.

⁷⁰ ח"מ שם א

⁷¹ לבוש שם. כ' בס' קה"י וז"ל מדלא חילקו הפוסקים משמע דאם אינו שוה נ' זוז אפילו אם פחות משיעור אונאה אינה מקודשת כיון דאמר בנ' זוז אמרי' דלא מקני' נפשי' בפחות מסך זה דבהקנאה דידה לא שייך מחילה אפי' בפחות משיעור אונאה כמו אם אמר במנה זה ונמצא חסר דינר דבטלין הקדושין. ואם נמצא שהחפץ שוה הרבה יותר כגון שאמר המקד' בשוה נ' זוז ונמצא ששוה מאה נראה דהחפץ שלה וא"צ להחזיר הדמים דבזה שייך ג"כ לומר כדאמרי' בח"מ סימן רכ"ז ס"כ בחליפין שזה רוצה במחט יותר מבשריון ומבואר שם בסמ"ע דאפי' שמו אותו בתחלה ה"נ שייך לומר שזה רוצה באשה יותר מן החפץ עכ"ל ועיי' בס' שערי' פ"ד מה"א דין י"ט בענין אם נמצא אח"כ שאינו שוה נ' זוז אינה מקודשת כלל או מקודשת עכ"פ מספק שמה שוה במקום אחר ע"ש. פתחי תשובה שם ג